

26 Kasım 2014 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.07

BAŞKAN: Ali Rıza ALABOYUN (Aksaray)

BAŞKAN VEKİLİ: Yılmaz TUNÇ (Bartın)

SÖZCÜ: Ali AYDINLIOĞLU (Balıkesir)

KÂTİP: Fatoş GÜRKAN (Adana)

-----o-----

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, değerli basın mensupları; Soma kazasıyla ilgili oluşturmuş olduğumuz Komisyonumuzun raporlarını en son hâliyle önümüzdeki hafta içerisinde, 3 Aralıkta Meclis Başkanımıza sunacağız.

Bu çerçevede, daha önce Komisyon üyelerimizin bizlere önerileri vardı. O önerilerin çoğunu Komisyon raporlarına dercettik ama kendilerinden gelecek olan muhalefet şerhine ve diğer önerilere de açtık. Bu çerçevede, bir çoğunluk veyahut da resmî bir... Resmî demeyelim ama daha kapsamlı bir komisyon görüşmesi olmadığı için, oylama olmadığı için çoğunluk aramıyoruz, teknik bazda bir toplantı yaptık bugün. O çerçevede, arkadaşlarımız eğer arzu ederlerse bölüm bölüm üzerinden geçelim istiyoruz.

Bir de Tülay Hanım da bizim için birtakım şeyler hazırlıyor ama o daha tam olgunlaşmadı. Olgunlaştıktan sonra onu da Komisyon üyelerimize vereceğiz. Onunla ilgili resim bazında Tülay Hanım'ın da sunacağı şeyler varsa Komisyonumuzun raporuna görsellik kazandırma açısından daha da zenginleştirecektir diye düşünüyorum.

Uygun görürseniz bölüm bölüm gidelim. Nasıl yapalım?

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA BİÇER – Geçen toplantıda görüştüğümüz şeyleri kaldığımız yerleri göstereyim raporda. Ondan sonra bölüm bölüm gideriz.

BAŞKAN – Tamam, geçen toplantıda gündeme gelen bölümleri mi?

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA BİÇER – Evet, ekrana verdik.

BAŞKAN – Tamam.

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA BİÇER – Başkanım, geçen toplantıda özellikle Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumunun mali yapısı bölümüne kârlılık, kömürün fiyatlandırılması hususu da eklensin denmişti.

BAŞKAN – Hasan Ağabeyin talebiydi, onu ekledik.

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA BİÇER – Ekranlarda koyu olarak görülen şeyi ekledik; kaç liraya mal oluyor, kaç liraya satıyor.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Kaçınıcı bölümde bu? Sayfa kaç?

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA BİÇER – 3'üncü bölüm, 3.2.2, zaten dağıttığımız nüshalarda koyu olarak raporlarınızda da yer alıyor, orada koyu olarak belirttik efendim.

Diğer talep olan, Komisyon'da en çok gündeme gelen 5'inci bölümde, 5'e 4'te Soma Kömür A.Ş.'nin üretim artışının nedeni ya da bunun işte hangi gerekçelerle yapıldığını araştırmamız istenmişti. O bölümü de şöyle koyu olarak gördüğünüz şekilde ekledik. Orada TKİ'ye verdiği veya MİGEM'e verdiği şeylerde nasıl üretim yaptığını, ne kadar artış öngördüğünü, mekanizasyon boyutunu falan ekledik efendim.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – 5.4'te değil mi bu?

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA BİÇER – Evet efendim, 5.4'te koyu olarak görülüyor sizlere dağıttığımız belgelerde.

Daha sonra 7'nci bölüme Ermenek kazamızla ilgili bir bölüm eklensin istendi ayrıntılı olarak, maden kazası. Sizlere dağıttığımız belgelerde koyu olan yerlerde hepsi ayrıntılı olarak anlatıldı; kazanın nedenleri, sebepleri, bunlar hakkında bilgiler var.

Daha sonra, yine en çok gündeme gelen konu bir sonuç bölümünün olmamasıydı. Bunu "11'inci bölüm" diye kodladık. Esasında sonuç bölümü yer alacaktı, onu arkadaşlar yazıyordu ama böyle "11'inci bölüm" diye değil de altta "Yapılması Gerekenler Ve Önergelerin Özeti" diye bir bölüm yer alacaktı.

BAŞKAN – 10'uncu bölümde düşünüyorduk ama böylesi daha iyi oldu.

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA BİÇER – Evet ama bunu 11'inci bölüm olarak, işte, Eynez kazasının oluşu sebebinin özetledik. Çok kısa olarak, yaklaşık 5-6 sayfada bulabileceksiniz, bu biraz fotoğraflarla daha canlandırılacak, böyle bitecek.

Daha sonra "Sorunlar ve Tespitler" diye şöyle kutucuk şeklinde daha rahat ifade edilebilir bir şekli hâle getirdik. Aynı şekilde çözüm önerilerini kutucuk mantığıyla alt başlıklara bölerek daha basitçe anlattık.

Ve asıl yine bir başka talep vardı "Benzer Kazaların Olmaması İçin Bilimsel Olarak Araştırılması Gerekenler" bölümüne özel yer ayırdık. O 8'inci bölümdeydi "Yanlış anlaşılıyor." ifadesi üzerine biz bunu buraya aldık. Böyle araştırmalar bilimsel olarak nasıl olur, o bölümde ifade ettik.

Ve diğer bir başlığımız da "Konuyla İlgili Diğer Raporlar ve Çözüm Önerileri de raporda yer alsın" dendi. Takdir edersiniz ki efendim, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 20'nci Yasama Dönemi'nde 419 sıra sayısıyla yapılmış ülke kaynakları konusunda bir çalışma var, onu, sadece raporu belirttik, çok eski tarihteydi, 1997. Sonra, ikinci olarak yine 20'nci Yasama Dönemi'nde bir başka taş kömürüyle ilgili vardı. 23'üncü Yasama Dönemi'nde de 544 sıra sayılı, bunun sadece çözüm önerileri kısmı 140 sayfaydı. Dolayısıyla, sadece raporlarını belirttik, bu İnternet'te web sayfalarında olduğu için buraya alamadık ama Cumhurbaşkanlığının daha yeni bir çalışma olduğu için -2011 yılı- bunun da bizim Komisyonumuzun görev alanına giren iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına dair tespit ve önerilerini aldık efendim, buraya net olarak. Bir de diğer meslek odalarının hazırladığı, burada belirttik. Bu meslek odalarından da direkt çözüm üretmeleri, çözüm veya öneri sunmayanlarını takdir edersiniz -web'de var zaten- alamadık ama çözüm sunanları böyle aşıya güzelce özetledik. Bu şekilde tamamladık.

Bilgilerinize arz ederiz efendim.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Bilirkişi raporundan bir özet...

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA BİÇER – Bilirkişiyi 8'inci bölüme sadece kazanın oluş bölümüne ekledik, 8'e 6 bölüm oldu. Soma Cumhuriyet Savcılığınca hazırlanan 5 Eylül 2014 tarihli bilirkişi raporunda kazanın oluş şeklini sadece aldık efendim, tespitleri değil -ki biz sadece oluşunu anlatıyoruz burada- o kısmını aldık, ekledik efendim.

Bilgilerinize arz ederiz.

BAŞKAN – Bir de şeyi ilave edecektik Mustafa Bey oraya, daha önce görüştük ya bu maden mühendisleri odasının, jeoloji mühendisleri...

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA BİÇER – Onu ekledik Başkanım, onu 11'inci bölüme...

BAŞKAN – Onlardan da kısa bir özet.

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA BİÇER – Evet, özetlerine ekledik, şöyle: Diğer raporları orada ayrıntılı hızlı geçince olmadı herhâlde. Meslek odalarının hazırladığı, belirttik. İşte, hem maden mühendislerinininkiyse TMMOB'un hazırladığı aynı. Bunları aldık, kurumlarla ilgili önerileri ortak birleştirerek özetledik efendim, bu şekilde yer aldı.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Kaçınıcı bölümde dediniz?

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA BİÇER – 11'inci bölümün sonuna koyduk yani 11/5.2 efendim.

BAŞKAN – Sakine Abla, sayfalar değiştiği için şu sayfa diyemiyoruz, bölüm bölüm.

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA BİÇER – Bölümde sizlere belirttik zaten dağıttığımız nüshalarda var efendim.

Arz ederim.

BAŞKAN – Bir de bu kazanın nasıl oluşuyla ilgili görsel bir şey hazırlatalım istedik. Tülay Hanım da bir çalışma yapıyor o konuda.

İZ GRUP GENEL MÜDÜRÜ TÜLAY LALE – Resimleri mi açıyoruz?

BAŞKAN – Resimleri bir açalım.

Bunu görsel hareketli hâle getirtireceğiz ama üzerinde çalışıyoruz.

İZ GRUP GENEL MÜDÜRÜ TÜLAY LALE – Öncelikle kömür alışı gösterelim isterseniz Başkanım.

BAŞKAN – Tamam.

İZ GRUP GENEL MÜDÜRÜ TÜLAY LALE – Siz burada anlatır mısınız?

BAŞKAN – Şimdi bir üstten görelim.

Şimdi, bu uzun ayağın üstten görünüşü. Şu aşağıdaki sarı olanlar, orada da görmüş olduğumuz “şilt” dediğimiz hidrolik direkler tavanı tutan.

İZ GRUP GENEL MÜDÜRÜ TÜLAY LALE – Bir sonraki resimde görülen.

BAŞKAN – Mesela, şu bir sonraki resimde, buradaki de bir kesici var kazıyarak gidiyor kömürü. Şunun arkasında da hareketli olarak üstte, sarının üstünden geçme yapacak, şunun gibi göçmeler olacak. Mesela, çatlaklar, şu kırmızı bir fay hattı geliyor burada. Kırmızı fay hattından dolayı burası güçsüz olduğu için zaten orası oluşmuş. Orada 2 tane tasman var, 2 tasman da hem C panosunda hem M panosunda kırmızı fay hattının bittiği yerlerde. Hani o gün Bahtiyar Hoca da söylemişti ya “1.200 kamyon şey doldurulmuş buradaki boşluğa.” diye. Burada fay hattını da göreceğiz. Bunun bir şuradan, kömürün arkası göçük, burada bir oda gibi yer var. Yeşil karbonmonoksit, mavi de metan olduğu için karbonmonoksit neredeyse 1 gram santimetreküp, metan da 0,57; yarı yarıya yoğunluk farkı var arasında. O tavanlara ve çatlaklara da girecek buradan o görselde. İşte bunu daha sonra hareketli hâle getireceğiz, Tülay Hanım üzerinde çalışıyor. Birazcık daha kömürünün kalınlığını indirip ayağı uzatmamız gerekiyor. Onu biraz önce kendisiyle tartıştık.

Burada sensör okumaları olacak. Bizim tespit ettiğimiz sensör yangından ne kadar sonra hangi sensör neler okumuş, özellikle ana galerideki sensörler çok önemli. Çünkü, ayak içerisine girmeden önce yangın, duman ana galerilerde dolaşıyor, o yüzden onu bir görsel hâle getireceğiz. Bu hareketli olduğu zaman da yine uygun bir ortamda, olmazSa gayriresmî bir toplanırız, bunu burada bir izleriz bir resim olarak. Daha sonra da sizlerin de onayıyla basın mensuplarına bunu dağıtırız diye böyle bir çalışma içerisindeyiz. Çünkü, madencilik çok farklı bir alan olduğu için bunu çok görselleştirmesek, grafikleri, şekilleri göstermesek insanların anlaması çok zor oluyor. Anlatıyoruz bazen, kafalarında çok şekillenmiyor. Böyle bir görselleştirme veyahut da böyle bir kazanın nasıl olduğunu hareketli hâle getirir.

İZ GRUP GENEL MÜDÜRÜ TÜLAY LALE – İsterseniz ön izleme yapalım dersiniz...

BAŞKAN – Bir tane yapmış. İsterseniz onu bir...

İZ GRUP GENEL MÜDÜRÜ TÜLAY LALE – Eksikler var, çok fazla var.

BAŞKAN – Eksiklere rağmen bir çalışma yapmış Tülay Hanım ama onu bir izleyelim, onu tamamlayacağız biz. Bir saatte üzerinde çalışıyorduk bazı şeylerde. Hareketli hâli de şöyle...

İZ GRUP GENEL MÜDÜRÜ TÜLAY LALE – Burada katmanların isimleri ve kalınlıkları gerekirse yerleştirilebilecek animasyon üzerinde. Üst tabakayı kaldırıp kömür tabakasını gösteriyoruz. Ana galeri ve diğer yolları görmeniz açısından şeffaflaştırdık kömür katmanını. Üretim aşamasını kısaca böyle anlatıyoruz. Daha sonraki harekette bu sarıların, iki katman arası şiltler olduğunu göreceksiniz. Buradaki hareketi biraz daha uzatacağız ve arkadaki göçmeyi de göstereceğiz.

BAŞKAN – Oraya bir daha gelir misin Tülay Hanım?

İZ GRUP GENEL MÜDÜRÜ TÜLAY LALE – Bir daha alalım orayı.

BAŞKAN – Burada dondur.

Şimdi, şu üstteki alttaki zemini uzatacağız, yukarı da uzatılacak, üst göçecek yani o gitmiş olduğumuz bir ayak vardı ya en son şeyde, ışıklar'da gitmiştik galiba, mekanize ayağa bizi götürdüler. Bunun arkası, sarının arkası ilerledikçe arkası patır patır göçüyor, onu göstereceğiz. Burada da kömür alınmasıyla birlikte tavanın göçtüğünü, tasman oluşturuyor işte aşağı doğru, fayın oradan kayıyor, aşağı doğru bir kayma var. Ve hava nedeniyle bu birazcık daha zenginleştirilecek metan ve karbonmonoksit oluşumu.

HASAN ÖREN (Manisa) – Mekanize ayakların arkasından emniyet için şeyleri almıyorlar mı?

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Doldurmuyorlar mı onları?

BAŞKAN – Bunu ekrana yansıtır mıyız?

HASAN ÖREN (Manisa) – O mekanik ayaklar vardı ya...

İZ GRUP GENEL MÜDÜRÜ TÜLAY LALE – Son hâlini getiriyorum.

BAŞKAN – Onu değil, bir mekanik ayaklar vardı ya, arkası göçük...

İZ GRUP GENEL MÜDÜRÜ TÜLAY LALE – Mekanik ayaklar, tamam.

HASAN ÖREN (Manisa) – Şimdi, şu kalınlık kaç? Siz bunu tek parça göstermişsiniz.

BAŞKAN – Üstteki kalınlık 80 ile 110 metre arasında “marn” dediğimiz.

HASAN ÖREN (Manisa) – Kömür kalınlığı...

BAŞKAN – Kömür kalınlığı 40 metre burada, daha doğrusu ortalama 25 metre, 42 ile 18 metre arasında değişiyor.

HASAN ÖREN (Manisa) – Yukarıdan alıyor, kademeli aşağı iniyor, değil mi?

BAŞKAN – Tabii, tabii.

HASAN ÖREN (Manisa) – Bu arkadan burayı gördüğünde burayı şey altına almıyor mu? Emniyet altına alıyor, arkadan geliyor, emniyet altına alarak geliyor her iki fay için.

BAŞKAN – Şöyle Hasan Ağabey, bu aslında 42 metrenin tamamını kazımıyor, burada birazcık rahat anlaşılın diye bunun altındaki de kömür, şu kahverengi olan var ya, normalde o da kömür. Çünkü, burada resmî şeylerde 2 tabaka hâlinde alıyorlar burada, başka türlü alamıyorlar ama klasik olursa 3 tabaka, 3 dilim hâlinde klasikte ama mekanize ayaklarda 2 dilim hâlinde alıyorlar. Ama, biz renk karışmasını diye belki bunu ikinci bir siyah yapabiliriz Tülay Hanım altı.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Altı da siyah olsun.

BAŞKAN – İşte görsellik ortaya çıkmıyor, sıkıntı, onu şey yapalım.

Şimdi, Hasan Ağabey, bu böyle gelince şu üstteki kalınlık var ya, sorun burada. Üstteki kalınlık normalde 80 ile 100 metre arasında bir kalınlık marn ve bunun 3-4 metrelik bir kısmı düşüyor. Düşmeyince geri kalan üstü sapasağlam kalıyor ve boşluk yapıyor. Biraz önce Tülay Hanım bir boşluk yapmıştı ya şeyde...

İZ GRUP GENEL MÜDÜRÜ TÜLAY LALE – Göstereyim mi Başkanım?

HASAN ÖREN (Manisa) – Madencilikte ilgili bir sistemle yukarısının sağlam olduğu araştırılabilir. Yani, önemli olan şu yukarısının sağlamlığının, fay hattının geçtiği yerde işte bir laboratuvar çalışması yaparak onun ne olduğunu anlamak için ne yapılması gerekiyor? Burada eğer sizin dediğiniz doğruysa -ki öyle düşünüyoruz- yukarıda kırılmayı görememiş.

BAŞKAN – Yukarıda tam kırılma olmuyor, burada da olmuyor, belki dünyadaki çoğu madenlerde de olmuyor. Yalnız, buradaki temel sıkıntı, buradaki çok sağlam bir şey, diğerleri zaman içerisinde yavaş yavaş oturmayı bekliyorlar. Bir de uzun ayaklarda genel beklenti -ki uzun ayak göçertmeli uzun ayaktır- aldıktan sonra şu sarının arka tarafı geçer. Tamamının göçtüğü, bu göçüğün de kademe kademe yeryüzüne kadar devam ettiği düşünülür yoksa aksi takdirde göçükten bahsedemeyiz, büyük büyük oda boşluklardan bahsedebiliriz. Şimdi, bizim burada, Soma'da da o oda boşluklar meydana geliyor. Onun da nedeni bu marn çok sağlam, marn üzerinde bir kireç taşı var, o daha da sağlam, o da 100 metre yani nereden baksan 150-200 metrelik o derinlerde bahsediyoruz oralarda.

HASAN ÖREN (Manisa) – Bu boşluklara kül basımı çok masraflı bir şey midir?

BAŞKAN – Ağabey, temel sıkıntı şu: O gün de tartışmıştık ya, mesela bir C panosunu ele aldığımızda 25 metre yükseklik, 110 metre en, 200 metre yükseklikte tam 550 bin metreküplük bir hacmi boşaltıyorsunuz. Oraya basılan kül sadece 4 bin metreküp, yüzde 1'i bile değil.

HASAN ÖREN (Manisa) – Peki, orayı dolduracak şekilde bastığınızda maliyeti mi çok yüksek oluyor?

BAŞKAN – Onun bu sistemde -işte bizim önerimiz bu olacak- bunu yukarıdan sondajla yapıp, inilip doldurulması lazım. Onun nedeni de, galeriler eğimli olduğu için U borusu sistemiyle belli bir noktaya kadar doluyor o boşluk, onun üzerinde koskoca bomboş bir oda kalıyor.

HASAN ÖREN (Manisa) – Ama, yine de riski minimize ediyordur.

BAŞKAN – Riski şöyle minimize ediyor: Kömür tabanda kaldığı için kırıklı kömürlerin yüzeyinin havayla oksidasyonunu azaltmaya çalışıyor ama o boşluğu taşıyor mu, yukarıdaki taşıyor mu? Taşıyamaz, asla taşımaya gücü yetmez çünkü o boşluğun ancak taban kısmı.

HASAN ÖREN (Manisa) – Çökmedeki darbeyi esnetebilir mi?

BAŞKAN – Buradaki asıl şey tavanı göçertmek. Bahtiyar Hoca'nın 2008 yılında yazmış olduğu raporlarda, daha önceki raporların hepsinde de bunun tamamen göçmesi gerekiyor tavana kadar, şu biraz önceki hareketin, şu ekrandaki hareketin. Ama, bu göçmediği için de böyle odalar oluşuyor. Bunların hepsi bir gaz deposu. Buradan eğer yukarıdaki aşırı derecede, bu sadece burada değil ağabey, diğer şey var ya 12 tane diğer pano, hepsinin tavanı boş, buranınki de boş, İmbat'ınki de boş, belki Türkiye'deki çoğu göçertme ocakların tamamı boş. Eğer boş değilse bize şunu vermesi lazım bilimsel olarak, o boşluğu yukarı kadar dolduracak tasman oluşması lazım. 25 metrelik bir boşluk tavana kadar, işte nedir, kabarma faktörü, kırılma faktörü, işte kabalıktan falan 25'e 25 olmaz da bire bir, 25-15'e düşer, 12'ye düşer ama burada öyle olmuyor, sadece 2 ocakta karşılaşıyoruz burada, M ile C panosunda karşılaşıyoruz, diğer panoların hiçbirinde göçük yok. Bu şunu gösteriyor: Kömür alındıktan sonra bunların altında arkadaş çok büyük bir depo var, geniş bir şey var.

NESRİN ULEMA (İzmir) – Başkanım, ben bir şeyi merak ettim. Şimdi, kömür alma işleminden sonra bölgede oluşan boşluklar sanıyorum jeolojik haritalarla tespit edilebiliyor. Benim merak ettiğim, bunların içine dolmuş olan gazların ne tür gazlar olduğu ve doldurmak yerine dışarıdan müdahaleyle boşaltılabilirliği.

BAŞKAN – Biz onu öneriyoruz, bizim en büyük çözümümüz o. Eski imalat dediğimiz sıkıntıların en büyük özelliği tehlike o. Bakın Ermenek de aynı. Ermenek'de eski imalatla yukarıdan girilmiş olsaydı, oradaki suyu alsa adam tarımda kullanmış olsaydı, suyun varlığını tespit etse -az bir sudan bahsetmiyoruz 12-13 bin metreküp sudan bahsediyoruz- yani oralar direne edilmiş olsa veyahut da yukarıdan farklı bir şeyle göçmesin diye... Benim aklımda da yani biz bilim adamları olarak birazcık uçmuş, ben de doktora yarıda bıraktım geldim. 25 metreyle 25 metrelik yukarıdan bir beton direk, otuzar metre, kırkar metre aralıklarla o tavanı ya taşımam lazım. Orada boşluk hacmi, Türkiye olarak boşluk hacimlerine çok ihtiyacımız var. Doğal gaz depolayacak boşluk şeylerimiz yok bizim, bakın havuzlarımız yok, yer altı depolarımız yok. O, o maksatla da kullanılabilir ama yeter ki bir şeye havza madenciliği veya entegre projesiyle bir bakabilelim, bizde bu yok.

HASAN ÖREN (Manisa) – Burada bir kanun eksikliği var gibime geliyor.

BAŞKAN – Çok.

HASAN ÖREN (Manisa) – Madenciler bu konuda “Biz buradan çıkarı alalım, Türkiye ekonomisine kazandıralım.” demelerine rağmen yetmiyor, yasal düzenlemeye ihtiyaç var bence.

BAŞKAN – Yasal düzenlemeye ihtiyaç var. Adam geçertiyor. Şimdi doğal gaz depolamamız gerekiyor bizim. Türkiye'nin normalde yıllık 30 milyar metreküp yıllık doğal gaz tüketimi varsa bunun yüzde 25'ini, 6 milyarın en azından yüzde 20'sini hazır 6 milyar metreküp bir yerde tutmamız lazım. Aksaray'da bizim Tuz Gölü'nde yapıyorlar. Tuz Gölü'nün altına 1.500 metre aşağı inerseniz Sakine Abla, 2 kilometre kalınlığında kaya tuzu var. Kaya tuzunun ortasını sıcak suyla oyuyorlar, genişletiyorlar. İlk etapta 500 milyon metreküplük, daha sonra 5 milyar metreküpe kadar çıkacak kademe kademe depolar hazırlanıyor. Sıcak suyla onun cidarı eritildiği zaman aynı siva yapılmış gibi sızdırmaz özelliğe sahip oluyor. Bunu, mesela, Tekirdağ'da, Trakya'da bazı eski petrol çıkan yataklara doğal gaz depoluyoruz şu an biz. Bu tür şeyler de bu amaçla kullanılabilir. Bunlar, aslında ekonomide bir şeyden yararlanabilmek istiyorsanız yararlanacak çok faktörler, çok şeyler var yani bunları illa geçertmek değil, göçmüyorsa tedbir alırsın, daha da sağlamlaştırırsınız belli bir beton direkleriyle. Yukarıdan aşağıya 50 santimlik bir şeyle insek buraya Hasan Ağabey, aşağıya betonu göndersek, beton konikler yüksele yüksele yukarı gelir, havayla birlikte sapasağlam taşır.

HASAN ÖREN (Manisa) – Benim anlatmak istediğim oydu.

BAŞKAN – Taşır orayı ve orada büyük bir boşluk olur, biz o boşluğu değerlendiririz farklı sektörler için.

HASAN ÖREN (Manisa) – Meslekten olduğunuz için ben...

BAŞKAN – Ama, oradaki tehlikeli gazı boşaltmak için de Nesrin Abla'nın dediği gibi, yukarıdan ineceğiz, farklı bir yerden hava basacağız, oradan da diğerini alacağız, emeceğiz, oradaki en azından gaz riskini -biz raporlarımızda bunları tek tek yazdık, öneriler kısmında var- yani yukarıda tavan göçse bile zehirli gazın galerilere girmesi ortadan kalkar. Şimdi, burada sıkışacak bir gaz olmayacağı için normal havaya dönüşür ortam.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Başkanım...

BAŞKAN – Başkanım, buyurun.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Bu görseller rapora işlenecek mi?

BAŞKAN – Yok, bu görseller yok ama fotoğraflarımızı koyduk biz. Bu hareketli olacak, hareketli görselin parçası bu.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Anladım yani bunu ayrıca CD hâlinde alırsız da...

İZ GRUP GENEL MÜDÜRÜ TÜLAY LALE – Çalışma bittikten sonra fotoğraf hâline getirebiliriz.

BAŞKAN – Yok, yok, filmi koymayacağız, ben o anlamda söyledim, yoksa fotoğraflardan yararlanılsın.

İZ GRUP GENEL MÜDÜRÜ TÜLAY LALE – Şu şekilde fotoğraf hâlinde koyulacak yani.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Yani fotoğraflardan bolca koyalım Başkanım.

BAŞKAN – Koyacağız, o anlamda koyalım.

İZ GRUP GENEL MÜDÜRÜ TÜLAY LALE – Son hâline geldikten sonra.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Altında da kısa kısa açıklamalar yapılır.

BAŞKAN – Tülay Hanım, altına da kısa kısa açıklamalar...

Tülay Hanım'la birlikte çalışıyoruz zaten, bazı şeyleri düzelterek, kömür damarını kısaltacağız, belki ilk etapta şu tavan, taban yollarını kaldırabiliriz, üzerinde çalışacağız. Tülay Hanım'ın da kendisi jeolog, görsel olarak bu işleri de biliyor, o yüzden dilde anlaşabiliyoruz biz.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Başkanım, bu yangın mahallinde kalmışız. Oradan devam ediyor muyuz?

BAŞKAN – Ha, onu devam ettirebilir miyiz şu yangından sonra? Tülay Hanım, şunu tamamen bir devam ettirin yangından sonra.

İZ GRUP GENEL MÜDÜRÜ TÜLAY LALE – Hareketli hâlini mi?

BAŞKAN – Hareketli hâlinde.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Burası neresi şimdi?

BAŞKAN – Şimdi, bu yangının çıktığı yer düşünülüyor.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Çalışılan ocak, galeri değil mi?

BAŞKAN – Yok, şimdi, şöyle söyleyeyim, buraya bir açıklama yapayım da müsaadenizle: Burada kömür damarı inceleyecek, şu ayağın uzunluğu genişleyecek çünkü kömür damarı 25, şey 200 metre. Dolayısıyla, kömür damarının kalınlığı aşağı yukarı buranın sekizde 1'i falan olacak. Dolayısıyla, fay hattı biraz bu tarafa alınacak, galeri aşağıya inecek. Yukarıdaki tavan göçerken şu yangın çıkan, buradan baktığımızda bize göre sol üst tarafta, o görmüş olduğumuz o büyük göçükler vardı ya, Hasan Ağabey, girdik de derin, derin 4-5 metre, 8-10 metre, 2 bin metreye falan, o göçükler şu üstte, bunun üsttekinin pat darbesiyle bu tarafa göçüyor, onu Tülay Hanım şey yapacak. Şuradan gaz oluşumu var.

Erkan Ağabey, sen başka ne dedin? Şu yangının tam çıktığı an, çıktığı yer.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Şu yangının görüldüğü yer neresi? Galeri mi, yoksa oradaki boşluk mu?

BAŞKAN – Galeri, ana galeri.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Numarası...

BAŞKAN – Tam yangının çıktığı yer, bizim gezdiğimiz yer.

FATOŞ GÜRKAN (Adana) – Erkan Bey, bitti mi sorularınız?

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Bitti yani cevabını alıyoruz şimdi. Yok, söylediğim bitti de yalnız cevabını alıyoruz.

BAŞKAN – Şimdi, tabii, buraların üzerinde çalışılıyor. Şu aşağıda tahrik motorları koymuş Tülay Hanım, o tahrik motorlarının olduğu yerden üstte bir kırılma olacak, o kırılmalar boşalmayla, Mehmet Ali Günay Çelik'in dediği gibi, buralardaki bazı şeyleri görselleştireceğiz. Tam yangının çıktığı nokta, burada farklı bir şey veya katkıları olursa zenginleştirilebilir diye düşünüyorum.

HASAN ÖREN (Manisa) – Başkanım, gördüğümüz boşluklar yangının çıkabileceği kadar geniş boşluklar değil.

BAŞKAN – Yok, onu genişleteceğiz.

HASAN ÖREN (Manisa) – Gezerken de baktık yani girdik, en son dedik ki: İşte buralar şöyle olmuş, yangından önce boşalmış, yangın sonrası boşalmış iki boşluk var, tam farklı sonuçlar veriyor, bir de farklı aldık oradan. Yani, burada kırılma gibi orada büyük bir kırılmaya rastlamadık biz.

BAŞKAN – O kırılma, darbenin etkisiyle göçme onlar. Şuraya bakarsanız eğer çok şey var, girişli çıkışlı şeyde, hiçbir yer bu kadar şey değil, üzerinde geniş galerilerin olduğu, tavan, taban yerlerin olduğu yer değil. Tam burası fay da olunca yukarıdan bir oturma nedeniyle zaten bu gevşemiş olan, galerinin üstündeki gevşemiş olan o 4-5 metrelik çatlamış

yer, o göçüyor ama yangını tetikleyen burada metan gazı. Şimdi, biz sensörlerde şunu ölçtük, raporda da yazdık: Mesela, yangında ilk çıkan karbonmonoksit. Yan yana 2 tane sensör var karbonmonoksitle metan; karbonmonoksidi ölçüyor, daha sonra, üç dört dakika sonra metanı ölçmeye başlıyor. Yani, önce karbonmonoksitteki artışı ölçüyor, daha sonra metandaki artışı ölçüyor, öyle söyleyelim şey olarak. Bu aynı şey A panosunda dolaşılıyor, nefeslik çıkışında da var. Yani, bu şunu gösteriyor ki: Galerideki ilk gaz karbonmonoksit. Belki yangın çıktıktan sonra metanda ortaya gelip yangın çıkıyor, kaçak metanla birlikte metan da artıyor. Tabii, bunların hepsi birer varsayım yani biz orada, olay yerinde olmadığımız için, işçilerin anlattıkları, bilimsel şeyler, kayaçların sağlamlığı, göçmelerin falan bize ulaştırdığı nihai bir kanaat diyelim. Buradan da bir şeyler çıkıyor ki, diğer panolarda da birçok riskli panoların olduğunu gösteriyor.

İZ GRUP GENEL MÜDÜRÜ TULAY LALE – Başkanım, bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN – Tülay Hanım, buyurun.

İZ GRUP GENEL MÜDÜRÜ TULAY LALE – Bu animasyonda yapılan aslında raporun olay anındaki resmediliş hâli, ölçekli değil ve bu kırıklar zaten abartılmış durumda. Bunları milimetrik yapabilirim aslında ama izlendiği takdirde bir şey anlaşılmaz diye bu çizgiseller falan hep abartılmış olarak gösteriliyor. Hani, bir bakıma resmedebilelim diye yaptık bunu.

HASAN ÖREN (Manisa) – Yani, buraları ölçekleştirebilirsek...

İZ GRUP GENEL MÜDÜRÜ TULAY LALE – Ölçekleştireceğiz.

HASAN ÖREN (Manisa) – ...o zaman daha bilgi sahibi olabiliriz.

İZ GRUP GENEL MÜDÜRÜ TULAY LALE – Kayaçlar da ölçekleştirilecek, o sensörlerin de sağa sola... Bunlara daha eklemeler yapılacak, bunlar ilk ayakları. Aslında izletmek istemememin sebebi buydu, farklı bir şeyler anlaşılmasını diye ama daha çok üzerinde çalışılacak bir çalışma, bu daha başı.

FATOŞ GÜRKAN (Adana) – Başkanım...

BAŞKAN – Buyurun.

FATOŞ GÜRKAN (Adana) – Nesrin Hanım da söyledi de yeryüzünde buna ne diyorsunuz siz, jeopolitik harita mı, ne diyorsunuz?

İZ GRUP GENEL MÜDÜRÜ TULAY LALE – Kesit, jeolojik kesit diyoruz ona.

FATOŞ GÜRKAN (Adana) – Jeolojik kesit yani yeryüzünden baktığınızda, siz yerin altındaki gaz oluşumlarını görebiliyorsunuz değil mi?

BAŞKAN – Yok, onlar boşluk var mı, yok mu sismik olarak belirlenir.

FATOŞ GÜRKAN (Adana) – Sadece sismik olarak görebiliyorsunuz.

BAŞKAN – Ses dalgaları gönderilir, ona göre, dalgalara göre boşluk var, yok veya sağlam, çatlak, onlar belirlenir.

FATOŞ GÜRKAN (Adana) – Şimdi, çalışılan ocaklarda ya da galerilerde, hepsinde böyle bir risk var benim gördüğüm kadarıyla.

BAŞKAN – Var.

FATOŞ GÜRKAN (Adana) – Çünkü, işletmeler bu boşalttıkları malzemelerin yerine kireç ve suyla doldursalar maliyeti hem yüksek oluyor hem artı bir şey çıkıyor onlara yani hem masraf anlamında hem de malzeme anlamında. Şimdi, bizim her çalışılan galeriyi ya da ayağı bu şekilde boşaltma imkânımız var mı? Sizin dediğiniz yöntemle, borularla gazını boşaltma imkânı var mı, yoksa bir ocakta birbirine bağlantılı sistem yaparak tamamını boşaltabilir miyiz yani öyle bir sistem kurulabilir mi?

BAŞKAN – Şimdi, hatırlarsanız, biz Zonguldak'a gittiğimizde metan drenajından bahsetmiştik oradaki arkadaşlarımıza. Metan drenajında 2 şey var. Birincisi, hiç el değmemiş kömürlerin içerisine yukarıdan dik iniyorsunuz, yatay olarak giriyorsunuz 200-300 metre, çatlatıyorsunuz, oradaki metanı yukarıya alıyorsunuz; bu bir. Bir de böyle ayak arkasına, göçük arkasına metan drenajı yapılıyor, orada biriken gaz çıkartılıyor. Buralarda metan drenajıyla ilgili bizde bir kanuni zorunluluk olsaydı iş sağlığı güvenliğinde, kesinlikle bu kaza olmazdı. Çünkü, ayak bitti mi hemen oraya bir drenaj atardı 20'lik veya 15 santimlik bir şeyle, orada bir şeyle emerdi onu, nasıl A panosunda yapıyor ya aynısını, burada, A panosunda yaptığı gibi, A panosunda bakır kömüre yapıyorlar, ayak arkası da değil. Bu ayak arkasını havalandırmak, metanını almak çok daha kolay. Bu yapılmadı yani yapılmamasının nedeni bizde kanuni bir zorunluluk yok, kanuni zorunluluk olmayınca adam diyor ki: "Ben bunu kapatır, çıkarım. Ben onun için ilave niye maliyet yapacağım?" Hâlbuki biz bunu kanuni zorunluluk hâline getirsek, üzerine bir de teşvik versek adama...

HASAN ÖREN (Manisa) – Bir de buradakini satıyor, satmasına da engel olmuyoruz yani buradan çıkan metanın satışı, ülke ekonomisine katkısı...

BAŞKAN – Ha, yüzde 90'ların üzerindeyse satılabilir ama yüzde 50, yüzde 60'a adam bir proseste kendi tesislerinde kullanabiliyor.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Başkanım, dünya ölçeğinde bu söylenenlerin yapılabilirliği ne kadar?

BAŞKAN – Dünyada hemen hemen her yerde, eski ayaklarda -işte "goaf" diyorlar onlara- metan drenajı var.

HASAN ÖREN (Manisa) – Şuradan aşağıya iniyor şu boşluğa.

BAŞKAN – Ventilatörle yukarıya atıyor ağabey yani genelde de onu yakıyor şeyde. Metan çevreye çok zararlı bir gaz, karbondioksitten daha zararlı.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Yani, bunun bir de dışarıya verildiğindeki çevresel etki değerlendirmesini de düşünmek gerekir.

BAŞKAN – Hayır yani olduğu gibi atmıyorlar da Sakine Abl...

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Sanayide kullanmaya yönelik.

BAŞKAN – Saniyede kullanmıyorsa bir de bir çıra gibi üzerinde yakıyorlar, yanıyor, o sürekli yanıyor yukarıda. Şeyler de var ya, işte...

HASAN ÖREN (Manisa) – Petrol çıkan yerlerde vardır.

BAŞKAN – ...çöpleri seriyorlar, üzerini kapatıyorlar...

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Bu arkadaki boşluklar katı atık bertaraf tesisi olarak da kullanılabilir mi Başkanım?

BAŞKAN – Vallaha, yeriniz var yer altında, o da sizin.

VURAL KAVUNCU (Kütahya) – Başkanım, bu çok gelişmiş dediğimiz madenlerde, Avustralya'da falan, bu çökmeler, tasmanlar engelleniyor mu? Burada da olmuyor mu?

BAŞKAN – Şimdi, tasman olması kömür üzerindeki kayaçların formasyonuna bağlı. Mesela, eğer çok sağlamsa onlarda da göçük olmuyor ama ne yapıyorlar onlar? “Ramble” deriz, büyük şeylerle malzemeyi yukarıdan veriyorlar o boşluklara, biraz önce benim dediğim gibi. Şöyle bir boşluk oluştursa bunu 2-3 direk kapatıyor adam, oradan oraya bir rambleyle iri çakıllı betonu gönderiyor aşağıya.

VURAL KAVUNCU (Kütahya) – Yani, boşluğu dolduruyor, boşluk bırakmıyorlar.

BAŞKAN – Boşluğun tamamını dolduramıyor, doldurmak çok maliyetli ama o tavanı güvence altına alıyor bir yerde. Burada eğer fay olmasaydı göçmezdi. Bakın, şurası fay, buralar, şu hat var ya, tamamen fay. Fay olduğu için göçük bir burada var, bir burada var. Orada, şu kırmızıda, dikkat edersen, şu kırmızı var ya, kırmızı çizgi...

VURAL KAVUNCU (Kütahya) – O fay hattı hayali mi, yoksa o tespit edilmiş...

BAŞKAN – Tespit edilmiş, burada sınırlar hep fay hatlarıyla belli. Şu bir fay hattı mesela, şurası fay hattı. Yani, belli fay hatlarını İmbat’a vermişler, belli fay hattını Soma AŞ’ye vermişler, belli fay hattını başkasına vermişler. Yani, o kadar fay hattı yok bunun ortasında, ortada küçük faylar var.

VURAL KAVUNCU (Kütahya) – Peki, kazadan önce bu tip oluşmuş çukurlar, boşluklar ve bunun içinde birikmiş gazları yani potansiyel tehlikeleri tespit etmek mümkün mü?

BAŞKAN – Kazadan önce mi?

VURAL KAVUNCU (Kütahya) – Yani, evet. Mesela, şu anda orada acaba daha hâlâ veya çalışan madenlerimizde bizim bilmediğimiz boşluklar ve oralarda birikmiş gazlar var mı? Bunların hepsi, sondaj yapılması falan mümkün oluyor mu?

BAŞKAN – Ben oraya geleyim. Şimdi, şu fayların bir tarafı, şu taraf duvar olmadığı için ağabey, ne yapıyor? Çatı çöküyor duvar olmadığı için. Şurada duvar yok, güçlendirici bir duvar yok. Bakın, şurada tasman var, yukarıdan oturmuş, burada da oturmuş, yarın burada da oturacak, şu hat var ya tamamen tasman olacak ama şuralarda, hiçbir yerde tasman olmayacak. Niye olmayacak? Çünkü, 80 metre kalınlığında ve 100 metre genişliğinde bir tavandan bahsediyoruz, hemen onun üzerinde 110 metre genişliğinde bir kireçten bahsediyoruz, oturması çok zor. Oturmayacağına göre onu birkaç yerinden rambleyle, direk şey alacaksınız, o boşluk değerlendirilecek, bunun başka yolu yok yani ben Soma bağlamında söylüyorum.

VURAL KAVUNCU (Kütahya) – Bizim yönetmeliklerimizde bu boşlukların bu şekilde değerlendirilmesiyle alakalı bir şey var mı?

BAŞKAN – Yok.

VURAL KAVUNCU (Kütahya) – Olması gerekiyor mu?

BAŞKAN – Olması şart tabii.

HASAN ÖREN (Manisa) – Şöyle bir şey söylemek mümkün mü: Sadece göçük olsaydı ve...

BAŞKAN – Hasan Ağabey, ses...

HASAN ÖREN (Manisa) – ...ama kazada gaz olduğu için 300’e yükseldi.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Hasan Bey, bir daha tekrarlar mısınız?

HASAN ÖREN (Manisa) – Yani, şuradaki göçükle ilgili, eğer bu göçükten dolayı Soma’da belki 20 kişi hayatını kaybedebilirdi ama göçük artı aşırı gazın gelmesi, karbonmonoksitin olması 300’e, 500’e, 1.000’e çıkarıyor.

BAŞKAN – Aynen öyle.

HASAN ÖREN (Manisa) – Yani biraz evvel söylendiği gibi biz gazla ilgili yukarıdan yapılacak sondajlar ile “Öneriler” kısmında bunun diğer ülkelerde nasıl yapılıyorsa o sistemin de zorunluluk olarak madenlerde... Artık bir de havza genişliğinden bahsediyoruz, havza madencilikini öneriyoruz, bunu da kesinlikle şart olarak koşarsak yeniden bir animasyon olmuş olsa şu göçükte belki 15 kişi gidebilirdi Soma’da ama o karbonmonoksit gazıyla 270 kişi, daha önceden gaz alınmış olsaydı –biraz evvel hanımefendinin dediği gibi- burada öyle bir ölüm olayıyla karşılaşmayabilir miydik?

BAŞKAN – Burada, gazı tamamen alınmış olsaydı hiçbir ölüm olayı olmazdı. Belki yukarıdan...

HASAN ÖREN (Manisa) – Belki göçüğün altında olan...

BAŞKAN – Göçüğün altında belki, orası da çalışılmayan bir bölge olduğu için o risk de yoktu.

HASAN ÖREN (Manisa) – Evet, evet.

BAŞKAN – Buradaki temel sıkıntı, o arka boşlukta gazın çok birikmiş olması ve tasmanla birlikte gazın basınç altında kalmış... Eğer şu oturmamış olsaydı, şu kırmızıdan aşağı inmiş ya, orada ister istemez gazı sıkıştırıyor o. Gazı sıkıştırmamış olsa ve üzerine de oturma olmamış olsa içeriye gaz hiç püskürmeyecek.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Pekâlâ ölçülebilirlerdi bunu.

BAŞKAN – Bunlar ölçülebilir, yapılabilir, işte Bahtiyar Hocam’ın da bizim de en son “Şu şu teknik araştırmalar yapılınsın.” diye, dediğimiz şeylerin içerisinde bu var. Yani istenirse yani sıfır hatalı hiçbir zaman iş olmaz. Burada da hatalar, aşırı derecede minimize edilebilecek hatalar bunların hepsi ama bununla ilgili bizim köklü değişiklikler ve mevzuat değişikliğimiz var. Maalesef bizde çok farklı, sizler de işin içerisine girince vâkıf oldunuz, bizler de bunu anlatmak da çok zorlanıyoruz. Çok resmetmemiz lazım, görselleştirmemiz lazım ki bunu izleyecek kişiler de buna göre birtakım şeyler olsun.

Mesela Amerika’da Upper Big Branch’te bir kaza oldu. Onun da 100-120 sayfa kanunu var, 650 sayfa yönetmeliği var. O yönetmelik diyor ki, biraz önce Tülay Hanım’ın... Çevirerek kazıyan o mekânın uçlarında şeyler var, su püskürür onlar. O su püskürürken yukarıdaki taşa çarpıyor ve bizim Anadolu tabiriyle “cıngı” çıkıyor, sert taştan dolay. Cıngı çıkınca oradaki az bir metan hemen har diye alev alıyor. Arkada da metan birikimi var, arka göçükte de, o birdenbire bir patlıyor. Onun basıncıyla ocağın içerisindeki kömürler türbülans oluyor, bütün ocağın içerisinde yangın çıkıyor. Adamlar buna rağmen bu çıkıyor ve sonuçta tespit ettikleri, o dönen, şuradaki hareketli şeyin üzerindeki su çalışmıyor. Suyun çalışmadığını tespit ediyorlar. Su çalışsa kaya ile kömürün arasındaki sert zemine su değdiği için cıngı çıkmayacak, alev almayacak, küçük bir şeyin bile, suyun bile tedbirsizliğinin bedelini ödüyoruz. Biz de burada, eğer zamanında buraya sondaj yapılmış olsaydı, gazlar boşaltılmış olsaydı, ayak arkası güp diye göçmüş bile olsa oradan tavandan göçmeler olur ama bu kadar ölümler sonuçlanmaz, bu bir.

İkincisi de, ben şunu da önerdim: Genelde buradaki mesela ana galeriler birbirlerine çok yakın, yükseklikleri. Yani bunların genelde kömürden 15-20 veya 30 metre yüksekte falan olması lazım ki kömüre öyle inesiniz.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Bunun görseli var mı?

BAŞKAN – Şura efendim, şunlar üst üste ya bunlar, üstten bakıyoruz. Bunu açtığınız zaman, üç boyutlu da gördüğünüz zaman Erkan Ağabey, şöyle üst üste ama arası 8 metre, 3 metre, 10 metre. Bunun en azından 15 metre olması lazım, 20 metre olması lazım ki yani üsttekinin boşluğundan gelen gerilimleri aşağı eşit dağıtabilsin. Birbirine yakın olduğu için onun gerilimi aşağısına da biniyor yük olarak, birbirini taşıyor. Yani bunlara bir düzenleme getirilmesi lazım. Ben diyemem ki: “20 metre olsun, 30 metre olsun, bilimsel olarak tespit edilsin.” diye. Onları da madde olarak koyuyoruz onları.

HASAN ÖREN (Manisa) – Bir şey daha söyleyebilir miyim?

BAŞKAN – Buyurun Hasan Ağabey.

HASAN ÖREN (Manisa) – Şimdi, biz yurt dışına gitmeyi çok istemiştik, bazı nedenlerle gidemedik. Bildiğim kadarıyla 4 Aralıkta maden işleriyle ilgili İstanbul’da bir panel var. Maden sahipleri -Avustralya, Almanya, Amerika- buraya gelip bu konu üzerinde, madencilik konusu üzerinde bir tartışma söz konusu. Ben şahsıma katılmak istiyorum yani sizler de uygun görürseniz, rapor ne zaman teslim edilecek bilmiyorum ama hani hep söylüyoruz ya “Avustralya’daki madenler nasıl?” işte gelip anlatacaklar şimdi nasılsa.

MUZAFFER YURTTAŞ (Manisa) – Panel ne zaman?

HASAN ÖREN (Manisa) – 4 Aralıkta. Bence bize katkısı olabilecektir yani on yıldır bir kaza yaşamayan Avustralya’dan gelen bir yetkili, orada bunu çok iyi anlatacağı ve bize de katkısı olur diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Bizden Bahtiyar Hoca katılıyor mu herhâlde. Mustafa onu söyledi. Bize böyle bir davetiye gelmedi.

HASAN ÖREN (Manisa) – Katılıyor mu Bahtiyar Hoca?

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA BİÇER – Davetiye isterseniz...

HASAN ÖREN (Manisa) – Ama yani...

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA BİÇER – ...yazı gelip davet alabiliriz.

HASAN ÖREN (Manisa) – Ben kendi şahsıma talep edeceğim ama beraber gitmekten de mutluluk duyarım. Hep birlikte en azından, hep ağızımızda var, fakat karşımızdaki bize bunu anlatabilir diye düşünüyorum.

İsterseniz eksiklere geçelim.

BAŞKAN – Tamam, buyurun Hasan Ağabey.

Mustafa şunu şey yapalım da, şu eksiklere bakalım yavaş yavaş.

O sizin telefonla görüştüğünüz, sizin söyledikleriniz çoğu konu oldu, Mustafa tek tek “bolt” olarak gösterdi burada şey olarak ama onun dışında bölüm bölüm mü geçelim?

HASAN ÖREN (Manisa) – Şöyle, ben genelinde isterseniz bir söyleyeyim, koyduklarınız mesela, TKİ teşkilat yapısı genel durumu, çalışan sayısı, son beş yıl kâr durumu koymuşsunuz. 13 Mayıs Soma kazasından sonra gelen maden kazalarıyla ilgili işte Zonguldak, Şirnak, Bartın, Ermenek kuyulmuş, Soma’da ölenlerin isimleri, 13 Mayıs öncesi maden kazalarının önlenmesi amacıyla yapılan Devlet Denetleme Kurulu, Cumhurbaşkanlığının, o kuyulmuş. Bu rapor çok detaylı bir rapor. Bu raporda detayları arayan Bahtiyar Hoca gibi arkadaşlarımız bu raporları okusunlar, onlar okuyabilirler. 25 sayfa hâlâ eksik, 25 sayfada bunu kim “up” yapacaksa,

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA BİÇER – Özet yaptık efendim, sonunda, 11’nci bölüm.

HASAN ÖREN (Manisa) – Hah, işte orada istenilen özet yok yani o değil benim söylediğim özet. Daha böyle alıp başından sonuna... Mesela gördüğüm eksiklerden biri: Şurada diyorsunuz ki: “İlköğretimden başlanarak eğitim ve öğretim programlarında iş sağlığı ve güvenliği konusu ağırlıklı olarak yer verilmelidir.” Hayır, ders olarak konulmalıdır. Oradan patron çıkacak, oradan işçi çıkacak, oradan bürokrat çıkacak. Yani iş sağlığı ve iş güvenliği dersi ilköğretimden başlamalı. Çünkü oradan çıkacak çocuklar patron, bürokrat, işçi...

BAŞKAN – Bunu not al da koyalım bence de, bu zorlayıcı bir şey olsun.

HASAN ÖREN (Manisa) – Zorlayıcı bir şey olmalı diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Biz teklif ederken cömert olalım Mustafa.

HASAN ÖREN (Manisa) – Yani biraz daha zorlayabilir, ders olarak konulmalıdır.

BAŞKAN – İsteyenin bir yüzü kara, vermeyenin...

NESRİN ULEMA (İzmir) – Dünyadaki örneklerine de bakılabilir.

HASAN ÖREN (Manisa) – Evet, onlara da bakılabilir yani.

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – İlköğretim değil de ortaokul diye... İlkokul ayrı, ortaokul ayrı...

BAŞKAN – Nereye koyduk onu Fikri?

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – İlkokuldan mı başlasın?

HASAN ÖREN (Manisa) – İlkokuldan.

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA BİÇER – Efendim, şurada ekrana bakabilir miyiz?

HASAN ÖREN (Manisa) – Hani görüyoruz ya birçok ülkede deprem olduğunda ne yapıyor çocuk? Masanın altına giriyor.

BAŞKAN – “Yer alması” değil de “Ders olarak okutulması” diyor onu.

HASAN ÖREN (Manisa) – Yani hayatı öğretilim çocuklara. Japonya’da deprem oluyor, 5 yaşındaki çocuk masanın altına gitmeyi öğrenmiş, kolunun yanına gidip de kolunun yanında durmayı öğrenmiş. Böyle bir tavsiye olabilir diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Ona şöyle demişiz Hasan Ağabey 10’uncu bölümde: “İş sağlığı ve güvenliği derslerini ilköğretimde...”

HASAN ÖREN (Manisa) – “Ağırlıklı olarak yer almalıdır.” diyor temel eğitimde.

BAŞKAN – Yok şöyle, 7’nci bölümde “İş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili altyapı eksikliklerin giderilmesi, eğitim konusundaki düzenlemeler, iş sağlığı ve güvenliği derslerinin ilköğretimden itibaren millî eğitimin müfredatında yer alması.”

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA BİÇER – Dedik ki: Anaokulu öğrencisi ilköğretim...

BAŞKAN – Var da belli yerlerde belki tekrar etmek zorunda kaldığımız yerlerde o sizin söylediğiniz şekilde olmuş ama burada müfredatta yer alması.

HASAN ÖREN (Manisa) – Evet.

BAŞKAN – Onu koymuş Hasan Ağabey, o var.

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA BİÇER – Özette efendim, bu ayrıntıda belki içinde bütününde yakalanmayabilir ama özetle net çarpıcı koyuyoruz, özet kısmında.

HASAN ÖREN (Manisa) – Tamam. Doğru, yapmışlar yani benim dilim varmadı ama doğrusu yani, bence doğru. Evet, ben 435'tekine baktım, burada yuvarlak geçtiği için...

BAŞKAN – “İlköğretim” diye değiştirmişler ama anaokulunda... İlköğretim zaten anaokulunu da kapsıyor, tamam.

HASAN ÖREN (Manisa) – Bu konuyla ilgili verdiğimiz kanun teklifleri var, bunların yer alması gerekli ama MHP'nin ama HDP'nin ama CHP'nin. Bunların öncesinde kanun tekliflerimiz var, bunların da yer almasını istiyoruz.

Sayın Akçay ne diyorsunuz? Yani birçok kanun teklifleri vermişiz bundan önce. Bunların da yer almasını...

BAŞKAN – Onu ekleriz yani geçmişte de Soma konusunda bu tür kanun teklifleri verildi, onu koyarız.

HASAN ÖREN (Manisa) – Kazanın Soma'ya verdiği zararlar var yani işte bunun sosyal yaşamına, ekonomik yaşamına bir şekilde bu kadar detaylı raporun içerisinde ona da muhakkak bir yer ayrılması gerekli.

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA BİÇER – Şurada efendim, 3.5-2. “Sosyal açıdan önemi” “Soma kömürünün ekonomik ve sosyal açıdan önemi” demişiz, ekonomisini anlatmışız, “Sosyal açıdan önemi” kısmında...

BAŞKAN – Kazanın etkisi olarak yazalım.

HASAN ÖREN (Manisa) – Kaçınıcı sayfa?

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA BİÇER – Ekranda görünen.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Kaza sonrası çıkan sosyal, ekonomik travmayı...

HASAN ÖREN (Manisa) – Tabii, tabii. Hem birinci bölümde değerini, Soma'yla ilgili ne anlam ifade ettiğini, bu kaza sonrası da neyle karşılaştığını.

MUZAFFER YURTTAŞ (Manisa) – Sayın Başkanım, Manisa'ya meslek hastalıkları hastanesinin kurulmasının uygun olduğunu dair bir öneri...

BAŞKAN – Var, var burada meslek hastalıklarını önerdik tabii, meslek hastalıkları hastanesini...

Onu şöyle yapabiliriz yani Hasan Ağabey'in söylediğini. Bir, kanun tekliflerini koyuyoruz, bir de kazanın tabii bir sosyal etkileri şudur demekten daha çok, bir giriş yapıp bunun üniversiteler, bakanlıklarca detaylı bir şekilde araştırılması şeklinde...

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Ailelerin yaşadığı travmaların önlenmesiyle ilgili de... Öyle bir araştırma önergemiz de vardı, Adnan Bey hatırlar. Onları da şey yapmamız lazım.

HASAN ÖREN (Manisa) – Benim anlatmak istediğim Başkan, vazgeçilmezdir Soma'nın taş kömürleri.

BAŞKAN – Aynen, aynen.

HASAN ÖREN (Manisa) – Yani anlatmak istediğim bu ama öylesine kazalar sonrasında bu kadar göç almış bir Soma'nın da bir...

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – Taş kömürü değil de, taş kömürü sadece bizde var.

HASAN ÖREN (Manisa) – Sizde var doğru söylüyorsun, Soma'da linyit.

Böyle kazalar sonrasında bir anda eksiye düşüyor yani artı 25'ten eksi 20'ye düşüyor.

BAŞKAN – Şunu yazabiliriz: Kaza sonrası insanların madencilik sektöründe çalışmaktan imtina ettiği, kaçındığı, ondan sonra...

HASAN ÖREN (Manisa) – Esnaf ve sanatkârın bu konuda çok mağdur olduğu, bu tedbirlerin alınmasıyla ilgili sadece yüzeysel bakılmamalı, bir kesitten bakılmamalı. 120 bin nüfuslu bir yeri tamamen etkiliyor.

BAŞKAN – Onu koyalım Mustafa.

HASAN ÖREN (Manisa) – Bir de en önemlisi, biz CHP olarak başından beri söylüyoruz, MHP de bu konuda aynı şeyi söylüyor: TKİ ve Enerji Bakanlığıyla ilgili asıl işverenle ilgili daha ağır, daha buradaki rolünün ne olduğunu belirleyici tespitler ve bundan sonraki TKİ ve Enerji Bakanlığı hizmet alımları, redevansla ilgili ben...

BAŞKAN – Onu şöyle yaptık, biz...

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – Yeniden yapılandırma ile ilgili ben önerdim zaten Bakanlığa, vesaireye.

HASAN ÖREN (Manisa) – Tamam. Ben açmış olayım kapıyı, sözü size bırakayım.

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Sizin söylediğinize ilave yapılabilir miyim?

BAŞKAN – Buyurun.

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Şimdi, Hasan Bey'in söylediğine ilave şu: Asıl işveren yani ruhsat sahibi, Türkiye Kömür İşletmeleri veya Türkiye Taşkömürü İşletmeleri noktasında veya Ermenek'teki olayda da aynı şekilde görüyoruz. Bir ruhsat sahibi var, birden fazla kişiye redevansla vermiş yani özel sektör de asıl ruhsat sahibi olmasına rağmen birçok yerlere verebiliyor. Yani bu noktada, TKİ ve TTK'ye hem sorumluluk hem yetki verilmesi noktasında bir tavsiyede bulunulması lazım. Yani...

BAŞKAN – Var, önerdik onu. Mustafa açar mısın onu? “Tespitler” bölümünde onu önerdik, şöyle dedik: “Ruhsat sahibi, sadece ruhsat sahibi olmakla bir sorumluluktan imtina edilmemeli, işletme sahibi gibi ruhsat sahibi de iş sağlığı güvenliği tedbirlerinden sorumlu hâle getirilmeli.” Yani “Ben burayı kiraya verdim kardeşim, isterse adam çöp doldursun isterse bilmem ne beslesin, hayvan beslesin.” nasıl diyemiyorsak burada, ruhsat sahibinin de bu tür şeylerde...

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Sorumlu ama yetki de verilsin yani denetimle birlikte gerekirse sözleşmeyi iptal, vesaire...

BAŞKAN – Ağabey, 10.4.2'de var, sayfasını bilemeyiz ama bunu okuyalım mı bir: “Maden Kanunu'nun 7'nci maddesinde yer alan maden ruhsat sahiplerinin...” “Ruhsat sahiplerinin” üst kısmında o kanunu girmişiz. “...şeklindeki emredici hüküm oldukça muğlak, anlaşılması güç ve taraflar arası ihtilaf yaratmaya zemin oluşturacak şekilde olup...” Orada bir ifade kullanıyor, diyor ki: “Can ve mal güvenliği nedeniyle...”

Mustafa, şunu biriniz okuyun da gözlükten dolayı şey yapamıyorum.

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Bu da muğlak ama yani buradaki ifadeler de muğlak.

BAŞKAN – Bir tümü okunsun da Necati Ağabey, ona göre...

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA BİÇER – “Maden Kanunu'nun 7'nci maddesinde yer alan maden ruhsat sahiplerinin ruhsat sahalarının bir kısmında veya tamamında üçüncü kişilerle yapmış oldukları redevans sözleşmelerinde bu alanlarda yapılacak madencilik faaliyetlerinden doğacak İş Kanunu'nun iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili idari, mali, hukuki sorumlulukları redevansçıya aittir. Ancak, bu durum “Ruhsat sahibinin Maden Kanunu'ndan doğan sorumluluklarını ortadan kaldırmaz.” şeklindeki emredici hüküm oldukça muğlak, anlaşılması güç ve taraflar arası ihtilaf yaratmaya zemin oluşturacak

nitelikte olup yeniden düzenlenmesi, bu bağlamda daha anlaşılır ve yeni hukuksal sorunlar yaratmayacak şekle dönüştürülmesi gereklidir. Kurumların portföylerindeki maden sahalarını redevansla işletirmenin başka bir versiyonu olan hizmet alım yöntemiyle işletirmek zorunda kaldıkları göz önüne alındığında bu yöntemlerin özelleştirilecek kanunda yer alması ve bu konuda ruhsat sahibine özellikle iş güvenliği konusunda sorumluluk yüklenmemesi yerinde olacaktır. Bu kapsamda idari, mali ve hukuki sorumlulukların net ayrımlar yapılarak kanunlar temelinde ruhsat sahibi ve yüklenici ve redevansçı kimliklerine göre belirlenmesi gerekmektedir.”

Arz ederim efendim.

NECATİ ÖZENSÖY (Bursa) – Yani, bu yeterli değil ama.

HASAN ÖREN (Manisa) – İşletme sahibiyle ilgili, raporda kendisinin eksikliklerini sayıyoruz, bir yığın eksiklik sayıyoruz işletme sahibiyle ilgili. Peki, mal sahibiyle ilgili eksiklikleri, sadece kanunda bir yeri değiştirmeye ilgili atıf yapıyoruz.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Buyur Erkan Ağabey.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Şimdi, bu Enerji Bakanlığının, TKİ'nin sorumluluğu bahsinde kurumların sorumluluğu muğlak geçiyor, net belirli değil. Zaten kendilerinin de “yetkili” fakat “sorumsuz” düşünceleri var. Yani, biz yetkiliyiz, madenin sahibiyim, her türlü ihale yöntemini de yaparım, sözleşmeyi de istediğim gibi yaparım, şartnameyi de yaparım ama neyse, akşam oldu böyle oldu misali hiçbir sorumluluk üstlenmez bir tavır var malum TKİ'nin, Enerji Bakanlığının. Şimdi, Mustafa Bey'in okuduğu ifade taslağının ilk şeyinde benim de dikkatimi çekmişti. Sanki biz de Komisyon olarak bunu normal görüyormuşuz gibi bir cümle vardı orada. Yani, bunu normal görmek mümkün değil. Mal sahibi bu malın nasıl kullanıldığından yani illa madencilik özel mevzuatında yer alması gerekmez, bir borçlar hukuku var, birtakım özel hukuk kuralları da var. Nasıl diyelim, şöyle ifade edebilir miyiz bilemiyorum yani benzetme tam oturur mu bilemiyorum ama mal sahibi bir apartman dairesini, evi kiraya veriyor birisine, tüp gaz dolum tesisi olarak kullanıyor orayı mesela. Orada, apartmanda bir kaza meydana gelirse biz bu mülk sahibine “sorumsuz” mu diyeceğiz yani? Elbette işletme onu yapmaktan sorumlu ama mülk sahibinin de herhâlde bir sorumluluğu vardır veya olmalıdır.

BAŞKAN – Şimdi, şöyle bir şey, redevans, kanunumuzda var ama hizmet alımıyla ilgili, özellikle hizmet alım yöntemiyle kömür üretiminde kanunumuzda net bir şey yok. Olmadığı için bunlar geneldeki kanuni zorlamalarla veyahut da Kamu İhale Kurumunun kararlarıyla ortaya çıkmış ifadeler. Biz burada hizmet alımının da bir kanuni tanımının yapılması gerektiğini vurguluyoruz. Bunu yaparken de bu firmaların da iş sağlığı ve güvenliği konusunda sorumluluk üstlenmesi gerektiğini yazdık.

HASAN ÖREN (Manisa) – Nedir bu model Sayın Başkan yani bu aradaki model nedir? Ya buraları özelleştirelim, özel sektöre verelim sorumluluğuyla beraber devam etsin veya devlet veya devlet dediğim TKİ kendi usulünde çıkarsın. “Bu redevanstı, işte efendim hizmet alımıydı.” hile yapmaktır, arkadan dolaşmaktır. Şimdi, burası devletin mi Soma AŞ'nin mi, kimindir burası?

BAŞKAN – Burası devlete ait bir ruhsat...

HASAN ÖREN (Manisa) – Melez bir şey burası, olmaz böyle. Biz raporda şunu yazmalıyız.

BAŞKAN – Hasan Ağabey, teşekkür ediyorum.

HASAN ÖREN (Manisa) – Sayın Başkan, müsaade eder misin, bir şeyi daha tamamlayayım.

Hizmet alımıyla kendi elinde olan bir madeni taşeronu çalıştırma, Soma AŞ de bunu başka bir taşeronu çalıştırıyor. Biz önerilerimizde bunu netleştirelim. Ya havza bazında diyelim ki Koç'a “Çalıştıracak mısın kardeşim? 200 trilyon yatırım yapacak mısın buraya? Al senin olsun, çalıştır, çıkar.”

Bir de raporda ısrarla söyledik, dedik ki TKİ'nin kömür başına, ton başına kazancı, Soma AŞ'nin kazancı, TKİ'nin kazancı. Şunun için söylüyorum: Eğer bu sistem böyle devam ederse, redevans ve hizmet alımıyla devam edecek ise o zaman TKİ bu kadar yüksek kazancından dolayı bir fonda para biriktirsin iş sağlığı ve iş güvenliğiyle ilgili. Bu kazanç meselesi değil mi? Ya işverene bırakırsınız kazancın büyüğünü, onun yatırım yapmasını sağlarsınız veya hizmet alımıyla siz ihaleye çıkıyor iseniz, kazancın büyüğünü sizde ise o zaman buranın sorumluluğunu da TKİ olarak siz taşırsınız. Şimdi, siz - işte burada var- 540 trilyon, 513 trilyon, 860 trilyon, 178 trilyon para kazanmışsınız ama bu kazandığınız parayı Fak-Fuk Fonu'na göndermişsiniz, başka yerde harcamışsınız ama iş sağlığı ve iş güvenliğinde harcayabilecek bir fonun oluşması sistem böyle devam ederse. Ben şahsen bu sistemin böyle devam etmesini değil, özelleşecekse özelleştirin, TKİ çalıştıracaksa TKİ çalıştırsın.

BAŞKAN – Şimdi, bir saniye, Hasan Ağabey, fon önerimiz var. Burada da zaten TKİ ELİ Soma Müessesesinde gerek müessese imkânları gerekse redevans ve hizmet alım yoluyla üretilen kömürlerin 2013 yılı ortalama maliyeti 135 küsur TL/ton, satış da 174 küsur olarak gerçekleştirmiştir diye böyle bir ifade kullandım. Ton başına bunun kazancını gösteriyor, aşağı yukarı 40 lira civarında bir...

HASAN ÖREN (Manisa) – Yanlış, yanlış yani o zaman bize lütfen versinler, TKİ'nin 90 liradan, 80 liradan aşağı tonunda kazancı yok. TKİ'nin çıkardığı rakamlar belli. Bakınız, ben size söyleyeyim: En son yıl 740 bin ton çıkarmış, 150 lira maliyet demiş, 166 liradan satmış. 240 bin ton çıkarmış, 150 lira maliyet demiş, 230 liradan satmış. 440 bin ton çıkarmış, 275 liradan satmış, 155 lira maliyet. Topladığınızda 230 lira satışı var. 155, 230, ki bu 155 dediğiniz 2.500-3.000 TKİ'nin elinde çalışan memurun masrafları çıktıktan sonra, çalışanın masrafları çıktıktan sonra.

BAŞKAN – Bu değerler paçal değerler mi o zaman?

HASAN ÖREN (Manisa) – Hemen buradan okuyayım size, Soma AŞ'den 2013 yılında aldığınız 3.500 tonun dağılımı: 5, 10, +18.

BAŞKAN – TKİ'den Ümit Bey, buyurun.

TKİ BAŞMÜHENDİSİ ÜMİT ÇEPNİ – Başkanım, orada yaptığımız toplam üretim, santral satışları ve maliyetlerin tamamının paçal değeridir.

BAŞKAN – Yani, bu açık işletme dâhil mi?

TKİ BAŞMÜHENDİSİ ÜMİT ÇEPNİ – Açık işletme, yer altı, yer altından hizmet alımıyla aldıklarımız...

BAŞKAN – Hasan Ağabey diyor ki: “Size onu demiyorum ben, Soma AŞ'de kaç verdiniz, kaç alıyorsunuz Soma AŞ'den?”

HASAN ÖREN (Manisa) – 2012-2013 yılında Soma AŞ'nin size teslim ettiği kömür maliyeti, 5, 10, +18 taş kömür olarak ayırdığınızda maliyeti kaç para, siz kaç paradan ortalama satmışsınız?

TKİ BAŞMÜHENDİSİ ÜMİT ÇEPNİ – Sayın Vekilim, orada şimdi bizim aldığımız değerler, zaten kömürü kaçtan aldığımızı koyduk, tonajı da var ama oradaki bizim satışlarımız bir kısmı lavvara gidiyor, santral beslemekle yükümlüyüz. Yani, orada zenginleştirdikten sonra ve toz, parça, tüvenan olarak sattıklarımız da hepsini beraber alarak bir hesabımız var, bunu koyduk ortaya.

HASAN ÖREN (Manisa) – Şöyle bir şey sorabilir miyim: Rakamları tam veriyorum size, sizin rakamlarınız bunlar çünkü 2013 yılı Soma AŞ'nin TKİ'ye verdiği kömür 5-10, maliyeti 150 lira, satış 160 lira, teslimi 790 bin ton. 10-18 maliyet 165 lira, satış 270 lira, 200 bin ton teslim etmiş. +18, maliyet 180 lira, satış 275 lira, 440 ton teslim etmiş. Soma AŞ'nin 2013 yılında size teslim ettiği, sizin de maliyet üstü, ki bu maliyette 150, 160 dediği TKİ'nin maliyeti de var yani 2.500-3.000 kişinin TKİ'de yaptığı çalışma karşılığında ödenenleri de var. Siz burada ortalaması 230 liraya kömür satmışsınız. Ortalamada 170 liraya, 160 liraya kömür mal etmişsiniz. Yani, bu masraflar çıktıktan sonra 70 liralık, 80 liralık bir kâr gözüktüyor. Burada verdiğiniz 40 liralık kâr nasıl oluyor?

TKİ BAŞMÜHENDİSİ ÜMİT ÇEPNİ – Sayın Vekilim, bununla ilgili tekrar detaylı çalışmayı da verebiliriz. Biz, sizin sorularınıza da zaten cevap olarak bir çalışmamızı sunmuştuk ama eksik gördüğünüz yerler varsa onları da tekrar tamamlayıp verebiliriz.

BAŞKAN – Soma AŞ bağlamında getirin siz o zaman.

TKİ BAŞMÜHENDİSİ ÜMİT ÇEPNİ – Tamam Başkanım.

BAŞKAN – Siz kendi açık işletmenizi buraya paçal etmeden veya diğer firmalarinkini paçal etmeden Soma... Biz kazayı çalıştığımız için bu ocak bazındaki sorunları dile getirelim istiyor Hasan Ağabey anladığım kadarıyla. Soma bağlamında, Soma'dan ne alıyorsunuz? Tüvenanı yıkadınız, yıkadıktan sonra kaç mal oluyor, kaç satılıyor?

TKİ BAŞMÜHENDİSİ ÜMİT ÇEPNİ – Anlaşılmıştır.

HASAN ÖREN (Manisa) – Sayın Başkan, 56 liraya alınan kömürün maliyeti 90 lira yani yüzde 55 ile 60 oranında şey vardır.

BAŞKAN – Taş çıkıyor.

HASAN ÖREN (Manisa) – Yok.

BAŞKAN – Yıkama maliyeti.

HASAN ÖREN (Manisa) – Yani, 1 tondan yüzde 55 ile 60 arası bir kazanç elde ediyorsunuz, yıkama, içinde hepsi dâhil. Ha, oradaki şlamı da değerlendiriyorsunuz, onlar bunun içerisinde yok. Yani, o yıkamadan sonra çıkan şlamı da ama 30 lira, ama 40 lira, ama 50 liraya satıyorsunuz.

Benim düşüncem şu: Biz 2.500-3.000 kişilik bir TKİ kurmuşuz, Türkiye Kömür İşletmeleri.

ALİ AYDINLIOĞLU (Balıkesir) – Başkanım, bunlar bizim hesabımız mı, bu hesapları yapmak bizim işimiz mi?

HASAN ÖREN (Manisa) – Hayır, hayır, şunu söylüyorum, söylediğim şu, hem diyorsunuz ki: "Devletçilikten kaçalım, özelleştirelim." Tamam. Devletçiliğin daniskasını yapıyoruz şu an. 2 bin-3 bin kişilik TKİ hiçbir iş yapmadan, kendi çalıştırmıyor, redevans veriyor, hizmet alımı yapıyor, 3 bin kişinin buradaki görevi nedir şu an, sadece satış, pazarlama mı? Zaten Türkiye'de kömüre karşı bir açlık var, çıkardığınızın hepsini satıyorsunuz. Ya bu TKİ'ye, 3 bin kişiye 5 bin kişi daha ekleyelim kendisi yapsın bunu veya bunu çevirelim, özel sektöre verelim, özel sektör bunu kendisi yapsın. Bu maliyet 100 lira arkadaşlar, 90 lira. Şu an 80 dolara dışarıdan, Avustralya'dan Türkiye'ye 5.400 kalori kömür geliyor. Siz bu raporda bunları bilmem oksijene kadar bildirmişsiniz, her şeyi bildirmişsiniz, bu kadar rapor yazılmış ama bunun ekonomik yönü var, TKİ'nin burada yaptığı yanlış var, Enerji Bakanlığının yaptığı yanlış var. Tespit edebilir isek tedavi edebiliriz.

ALİ AYDINLIOĞLU (Balıkesir) – 80 dolara biz kömür bulamıyoruz burada ama.

HASAN ÖREN (Manisa) – 80 dolar, istersen hemen getirelim, şu an.

BAŞKAN – Şimdi, şöyle bir şey... Hasan Bey'in...

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Sayın Başkan, şimdi ben bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN – Müsaade edin.

Hasan Bey'in söylediğini Soma AŞ bağlamında onu ekleyelim. Ümit, onu bir takip et.

Yalnız, burada TKİ'nin yatırım yapmaktaki zorluklarını biz yazdık buraya çünkü Kalkınma Bakanlığı, maalesef, TKİ'nin istediği türden yatırımları vermiyor, önünü açmıyor, öyle olunca da redevans veyahut da hizmet alımı bunlar için bir çıkış yolu hâline gelmiş çünkü senede 6,5...

HASAN ÖREN (Manisa) – Başkan, bir üste çıkıyoruz şimdi, Enerji Bakanlığında çıkıyoruz. TKİ parayı iyi kazanıyor, TTK'ya veriyor. Şimdi, bak, işte bunu anlatmaya çalışıyorum. Siz, TKİ'yle 800 trilyon para kazanıyorsunuz, buradan getiriyorsunuz TTK'nın 500-600 trilyonluk borcunu kapatıyorsunuz.

BAŞKAN – Aynen öyle oluyor, açığını kapatıyoruz. Tabii, canım bunlar...

HASAN ÖREN (Manisa) – Kim yapıyor bunu? Üst kurul, Enerji Bakanlığı. Niye bağırıyorsunuz "Deniz Baykal devletleştirdi madenleri." diye, daniskası burada var işte devletleştirmenin. Bu, devletleştirme de değil; bu, sömürme. Hadi o gün devletleştirildi, devlet çalıştıyordu, şimdi devlet sömürüye geçti.

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Necati Bey, buyurun.

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Şimdi, Hasan Bey'in genel eleştirilerine katılıyorum ama gerekçeye gelince bu maliyet noktasına katılmıyorum. Yani, bir şeyi eleştirirken doğru bir çizgiden gitmemiz lazım. Yani, 56 lira bana göre yüksek bir fiyat. Neden dersiniz ben aynı zamanda KİT Komisyonu üyesiyim, TKİ'nin de denetimine gidiyorum. TKİ'nin lavvar verimliliği yüzde 38'lerde yani yüzde 55-60 değil. Yani, böyle hesap yaparsanız 130 liraya falan gelir bunun maliyeti. Başka bir şey söyleyeyim, en son Demir Exportun bize verdiği brifingde, Demir Export aynı hizmet alım ihalesini 40 liraya vermiş. 56 lira nerede, 40 lira nerede? Şimdi, yani buradan giderek eleştirmeyelim, TKİ'deki o sistemi, işte redevans, hizmet alım sistemini falan elbette kötü buluyorum ve bunların çok ciddi anlamda düzenlemeye ihtiyacının olduğunu söylüyorum zaten her hâlükârda ama "Bu fiyat, efendim, düşüktür, TKİ çok para kazanıyor bunun üzerinden." diye gidersek biraz daha gerekçeyi azaltmış oluruz diye düşünüyorum.

HASAN ÖREN (Manisa) – Kazançları burada. 800 trilyon parayı, Soma AŞ bunun beşte 1'ini kazanmıştır, 800 trilyon parayı TKİ kazanmış.

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Yok, 800 trilyon değil.

HASAN ÖREN (Manisa) – Belgeleri söylüyor, işte burada.

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Şimdi, bakın, burada lokal olarak bakarsak, bakın, ben size söylüyorum, 56 lira üzerinden giderek bu fiyat, sizin de dediğiniz gibi piyasada...

HASAN ÖREN (Manisa) – Bak, önünüze gelecek şimdi kazançlar.

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Tamam da bakın, oraya gelince bu 56 lira... 56 lira tüvenan maliyeti yani tüvenan fiyatı, bu, ocağın kapısına geldiğindeki ödenen para bu. Şimdi, bakın, işçilerle de, orada da yaptığımız konuşmalarda da içeriden bir de verimlilik noktasında da ne varsa kaldırıp yüklüyorlar. Orada, kapıya geldiğinde, taş, kum, çakıl, kömür, kimse bakmıyor ki ona.

HASAN ÖREN (Manisa) – Benim söylediğim, havuzda yıkanmış...

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Havuzda yıkanmış fiyat değil 56 lira ama.

HASAN ÖREN (Manisa) – Bakın, değil tabii ki, anlamadınız, herhâlde ben anlatamadım. Şöyle söyledim ben: Tonu 56 liraya alınan kömürden yüzde 55'le 60 verim alınır.

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Değil ama, lavvar maliyetlerine bakın, yüzde 38-40'larda yani öyle maliyet yapın.

HASAN ÖREN (Manisa) – Yüzde 38 olmaz, kendisi söylesin, 50'nin üzerindedir.

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Hayır, yanlış söylüyor.

HASAN ÖREN (Manisa) – Efendim, söyler misiniz lütfen, aldığınız bir ton kömürün şeyi nedir, içinden aldığınız nedir? 50, 55-60'tır.

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Ben ortalama lavvar maliyetlerinden bahsediyorum.

TKİ TEMSİLCİSİ İFFET UĞUR KÖMBE – Dereköy lavvarında yüzde 35 efendim.

HASAN ÖREN (Manisa) – Soma AŞ'den aldığınızı söyleyin bana.

TKİ TEMSİLCİSİ İFFET UĞUR KÖMBE – O da aynı yerde olduğu için söylüyorum.

HASAN ÖREN (Manisa) – Yüzde 70 şey kayıp mı vardır?

TKİ TEMSİLCİSİ İFFET UĞUR KÖMBE – Evet.

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Yani, neyse, Hasan Bey, biz bu şeyi burada tartışmayalım zaten. Bu TKİ'nin, TTK'nın bu anlamdaki daha düzgün bir sistemle çalışması noktasında bir yere varalım da eleştiri noktasını oradan getirmeyelim diye söylüyorum ben.

HASAN ÖREN (Manisa) – Necati Bey, ben şunu anlatmaya çalışıyorum: Ben kâr-zararla, eğer bu kadar büyük kârlar var ise, kendileri bu tabloları yapmışsa iş sağlığı ve iş güvencesine buradan para ayırınsınlar dedim, onu anlatıyorum yani.

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Ha, tamam yani kâr yapsın yapmasın, TTK da bir taraftan zarar ediyor ama iş güvenliği noktasında baktığınızda, TKİ'nin ocaklarından çok daha iyi durumda TTK iş güvenliği açısından baktığımızda. Yani, o noktada şeyleri getirelim ama ben "Bu 56 lira düşük fiyat, buradan çok kâr ediyor." noktasına değinmeyelim diye şey ben şey yaptım. Yani, dediğim gibi, Demir Export 40 liraya yapıyor yani anlaşması 40 lira.

HASAN ÖREN (Manisa) – 2009 anlaşmasıdır. Burası da 40 lira 72 kuruştur anlaşma.

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Hayır, 2009 değil yani şu an daha yeni kurulacak işletmeden bahsediyorum orada, 40 lirada.

HASAN ÖREN (Manisa) – Tamam, muhalefet şerhini zaten koyacağız, ayrı ayrı koyarız onları.

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Tamam, peki.

BAŞKAN – Vural Bey, buyurun.

VURAL KAVUNCU (Kütahya) – Şimdi, değerli arkadaşlar, Komisyonumuz Soma bağlamında maden kazalarını araştırma komisyonu. Elbette biz bu kömür maliyetleri veya kömür üretim sistemi eğer bu kazaların gerekçelerinden bir tanesiye onu tartışalım ama yani bugün "Bu 56 lira ücret yüksektir, düşüktür" veyahut da "işte, devlet çalıştırsın..." Yani, bu kömür fiyatları ya da ekonomik modellemeler eğer direkt kazayla ilgili bir durum değilse yani doğru da olabilir...

HASAN ÖREN (Manisa) – Direkt kazayla ilgili.

VURAL KAVUNCU (Kütahya) –...bunlar tartışılabilir ama bu Komisyonunda bunu çok fazla tartışmanın gereği yok ama mesela, üretim artışından, redevans sisteminin üretimi zorlamasından bahsediyoruz, bunlar yer alabilir ama işte, TKİ'nin zararını kapatıyor mu, kapatmamalı mı, yapmalı mı, yapmamalı mı, bunlar zannediyorum başka bir tartışma konusu. Bir de şeyimizi dağıtıyor diye düşünüyorum. Daha konsantre olmakta yarar var.

HASAN ÖREN (Manisa) – Bir bilgi aktarayım mı, gelmediğinizde konuştuğumuz bir bilgiyi isterseniz aktarırsam. Yani, şöyle söylemiştik Vural Bey: "Eğer burada göçük, sadece göçük olsaydı, yukarıdan yapılacak sondajla bu gaz dışarıya atılmış olabilseydi, bu 301'le ilgili bir varsayıma gider isek ne olur?" dediğimizde başkan da "Burada ölüm olmazdı, 5 kişi, 10 kişi ölürdü ama gerisi kurtulurdu." dedi. İşte, biz de diyoruz ki şu 513 trilyon, 860 trilyon bununla bağlantılı. TKİ bu parayı kazanıyorsa bu sondajı gitsin kendisi yapsın orada. Bu gazın dışarıya çıkarılmasıyla ilgili kazandığı yerde masraf etsin ki direkt bağlantıyı böyle kuruyorum, o anlamda söyledim.

VURAL KAVUNCU (Kütahya) – Ben konuşmanızda buradaydım. Şimdi, tamam, yani burada TKİ'nin yapması gereken ya da madenlerde alınması gereken sondajlar, vesaire, önlemleri konuşalım da şu 56 lira 60 lira mı olmalı, 40 lira mı olmalı; yani, bu Komisyonun çok konusu değil diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Selçuk Ağabey, buyurun.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Efendim, sayın üyeler, Sevgili Başkanım; altı aydır çalışıyoruz, bir rapor ortaya çıkarttık. Bu raporu bu şekilde tartışmamız metot olarak doğru değil. Neden doğru değil? Bunun sonu gelmez, zaten günümüz de bitmek üzere. Her üye bu raporu aldı ve itirazlarını size gönderdi, eklerini de gönderdiler. Eğer buna rağmen yeniden, bir rapor düzenlendikten sonra hâlâ kendi fikirlerinin burada olmadığını, bu raporda yer almadığını gören üyeler muhalefet şerhlerini yazarlar ve ardından da Türkiye Büyük Millet Meclisine teslim ederiz. Eğer biz burada bunları madde madde tartışmaya, yine geçen seferki gibi yedi saat boyunca tartışmaya devam edersek sonu gelmez bunun çünkü herkes... Düşün, bu raporları, daha önceki komisyonlarda da çalıştık, darbeleri ve muhtıraları araştırma komisyonunda da,

böyle bir metotla çalışmadık. Rapor hazırlandı, üyeler bu raporları okudular, “Şunlar şunlar çıksın, bunlar bunlar eklensin.” dedi her üye. Eklenmesi gerekenler eklendi, çıkartılması gerekenler çıkartıldı. Buna rağmen üyelerin eklenmesi ve çıkartılması gerektiğine dair düşünceleri orada yer almadıysa muhalefet partisi milletvekilleri veya iktidar partisi milletvekilleri de muhalefet şerhlerini yazdılar. Bence böyle daha doğru olur diye düşünüyorum çünkü burada biz mutlaka ki Soma maden kazalarını ve/veya maden kazalarının tamamının sebeplerini araştırıyoruz, sonu gelmeyecek. Herkesin bir bakış açısı var, kültürü, eğitimi veya bu olay olduğundan bugüne kadarki birikimi neticesinde farklı pencerelerden bakabileceğiz. Elbette ki düşüncelerimizi söyleyelim ama burası zaten düşünceleri söyleme yeri, fikirleri söyleme yeri, sonu gelmeyecek. O nedenle zaten gönderdiniz. Bence herkes alsın, itirazlarını yapsınlar, muhalefet şerhlerini yazıp teslim etsinler.

Teşekkür ederim.

HASAN ÖREN (Manisa) – Doğru söylüyorsun, katılıyorum.

BAŞKAN – Sayıştaydan bir arkadaşımız, Fikri Bey...

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ FİKRİ KÜÇÜKYILDIZ – Fikri Küçük Yıldız...

Efendim, önce kabaca, TKİ'nin kârı nereden kaynaklanıyor, çok kısa olarak onu arz edeyim. TKİ ne yazık ki geçmiş yıllarda yaptığı kârı artık önümüzdeki dönemde yapamayacak çünkü TKİ'nin amiral gemisi konumundaki müesseseleri özelleştirildi Seyitömer ve Güney Ege linyitleri. Esas kârı dekapaj cevher oranının düşüklüğü nedeniyle özellikle Seyitömer'den kaynaklanıyordu.

VURAL KAVUNCU (Kütahya) – Hani yılları kastediyorsunuz? Fikri Bey bizim Sayıştaydan TKİ'yi denetleyen arkadaşımız.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ FİKRİ KÜÇÜKYILDIZ – 2013, 2012, 2011 yıllarını yüksek kârlarla kapatmış olmasının temel nedeni, özellikle Seyitömer işletmesinin, arz ettiğim gibi, dekapaj cevher oranının düşüklüğünden kaynaklı. Mesela, orada 1 ton kömür için 3 metreküp falan dekapaj yapmanız gerekir ama şu anda işte Milas'a gittiğinizde bu oran yüzde 12-13 mertebesindedir. Bir defa, TKİ geçmişte yaptığı kârları ne yazık ki bu sene, 2014-2015 yıllarında yapamayacak. Nedeni de, yüksek kâr eden bu müesseseler portföyümüzden çıktı o anlamda. İnşallah zarar etmesin tabii.

Soma AŞ özelinde baktığımızda da, Necati Özensoy Vekilimin de KİT Komisyonundan şahit olduğu gibi ya da bilgi sahibi olduğu gibi, bu tüvenan bazdaki kömürler, tamam, 56-57 liraya müteahhitten satın alınıyor ama zenginleştikten sonra da ne yazık ki mesela, Soma AŞ'nin kömürlerinin ağırlıklı olarak verildiği Dereköy lavvarının verimi 40'lar mertebesinde. Bizim en çok üstünde durduğumuz ve yükseltilmesi noktasında her yıl KİT Komisyonuna öneri olarak getirdiğimiz hususlardan biri. Biz 54-57 liraya satın aldığımız kömürü, ocak çıkışı, TKİ olarak söylüyorum, bir defa, zenginleştirirken yüzde 60'ını atıyoruz. Yani o perspektiften baktığımızda, maliyetlerimiz hiç 50-60 mertebesinde değil, bir.

İkincisi -ben buradan şimdi size bir iki rakam da sunacağım- bizim direkt enerji santraline verdiğimiz düşük kalorili, mesela Soma Enerji Santraline verdiğimiz düşük kalorili kömürlerin fiyatı da 75 lira falan civarında. Yani, hasılat olarak aldığımız, enerji santralinden aldığımız kömürün birim fiyatı da oldukça düşük. Biz esas toz kömürlerden ve sanayi amaçlı kömürlerden yüksek kâr elde ediyoruz, bunun da miktarı çok sınırlı. Mesela, ELİ'nin geçen yılki, 2013 yılındaki üretimi 8 milyon 509 bin ama satılabilir ürün 6 milyon 500 bin yani 2 milyon ton satılabilir dönüşmemiş. Bunun da nedeni lavvarda kaybolmuş.

HASAN ÖREN (Manisa) – Yüzde kaç?

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ FİKRİ KÜÇÜKYILDIZ – Efendim, şöyle ama, yüzde kaç, ben lavvar veriminde söyleyeceğim, bunun içinde mesela Darkale ocağı gibi, üretimini direkt enerji santraline veren yani tamamının satılabilir ürüne dönüştüğü ocaklar var. Burada o an, o nedenle oran yüksek gözüküyor çünkü Darkale ocağından çıkan kömürün, sözleşmemiz gereği tamamı enerji santraline veriyordu. Yani, ne kadar tüvenan, o kadar satılabilir ama Soma AŞ'ye baktığımızda, Soma AŞ, yüzde 40'ını kurtarabiliyorduk, yüzde 60'ından yararlanamıyorduk

Mesela, orada yeni bir sözleşme var, onu da kısaca arz edeyim. Demir Export'la yapılan sözleşmede 36,5 milyon ton kömür bize 40 lira 90 kuruştan teslim edilecek ama iki yıl öncesinin fiyatı bu. Tabii, güncellenmiş olarak bugün 48 liraya, 49 liraya çıkmış olabilir. Biz bunun da tamamını tüvenan kömür olarak yani bizim maliyetimiz 40 lira 90 kuruştur diyemeyeceğiz çünkü zenginleştirdikten sonra elimizde kalan kömürün değeri önemli.

BAŞKAN – Şimdi, önümde bir hesap yaptım, mesela 50 liraya mal olmuşsa, yüzde 40'ını kurtarabiliyorsanız 125 liraya geliyor satılan kömür maliyeti.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ FİKRİ KÜÇÜKYILDIZ – Evet, öyle bir oran var.

Bir son cümle... Tabii, Türkiye Kömür İşletmeleri bu Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına gönderdiği 2,2 milyon ton civarındaki kömürün tamamını hazineden karşılığını almakla birlikte, şu anda hazineden para alma noktasında da sıkıntısı var çünkü hazinenin kendi denetçileri de TKİ'yi denetleyip birtakım gerekçelerle alacaklarına temlik koyabiliyor ya da geciktirebiliyor. TKİ şu anda bankalardan da borç para alma noktasına doğru da gidiyor. İlk altı aylık bilançosu da maalesef ekside. Bu nedenle TKİ'nin yüksek kârlılığı da yok.

Arz ederim. Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sakine Hanım...

HASAN ÖREN (Manisa) – Sakine Hanım, bir şey sorayım, hemen bir kelime.

Şimdi, şunlar hayal mahsulü mü? TKİ bankalara kadar düşmüş, bunları birileri alıp götürmüş mü bu kârları, TKİ'yle ilgili? 424, 340, 513, 860, en son 178 trilyonluk kârlar, bunlar hayal ürünü mü yazılmış buraya veya bu kârlar yeterli olmadığından dolayı bankaya mı gitmiş tekrar? “TKİ zor durumda.” dediniz ya.

BAŞKAN – Gidecek hâle geldi diyor bankaya...

HASAN ÖREN (Manisa) – “Veya gidecek hâle geldi.” diyorsunuz. Beş yılda müthiş bir kâr var, bu kâra rağmen oraya gitmesinin nedeni nedir?

BAŞKAN – Ama bu kârı hazineye devrediyor şey olarak.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ FİKRİ KÜÇÜKYILDIZ – Hazineden alması gereken para da kâr olarak gözüküyor ancak TKİ'nin finansman sıkıntısı...

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Niye kâr gözüküyor hazineden aldığı?

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ FİKRİ KÜÇÜKYILDIZ – Efendim, yani o bir yerde o parayı kasasında saydığı için kâğıt üstünde öyle gözüküyor.

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Fatura kesmedikten sonra gözükmez.

BAŞKAN – Sakine Hanım, buyurun.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Şimdi, benim de Soma AŞ'nin bir iş mahkemesindeki tespitinden sonra sormak istediğim bir soru var. Soma AŞ "Benim 10 milyon Türk lirası TKİ'den hak edişim var, hak edişimi istiyorum." diyor ama TKİ de üç ay önce "Bizim alacağımız, vereceğimiz yoktur." gibilerinden bir açıklama yapıyor sanırım ve sonuçta da şu anda 61 bin lira gibi bir alacağı görünüyor gibi bir iş mahkemesi davası var. Burada TKİ'nin yetkilisi de var. Güncel verilerinde bu rakam nedir, hangisidir, TKİ'nin borcu var mı Soma AŞ'ye ve miktar nedir diye bir soru sormak istiyorum çünkü Soma AŞ'nin bir sürü borcu var ama hesaplarına da el konulmuş durumda. Bu borçlarını ödeyebilmesi için bu hak edişinin belki de devlet tarafından verilmesi ve bu borçlarını da ödemesi... Çünkü, Soma'daki esnafa olan borçları var, Soma esnafı bu konuda mağduriyet yaşıyor. Bununla ilgili bir güncel veri var mı, onu bir öğrenebilir miyim? Durum nedir diye bir bilgi verebilirseniz sevinirim.

BAŞKAN – Necati Bey...

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Tabii, şimdi, biraz teferruata giriyoruz ama buradaki kâr-zarar meselesinin ana nedeni bence, Seyitömer sahası. Oradaki EÜAŞ'ın termik santrali ile Seyitömer kömür sahası birleştirildi, daha sonra özelleştirme marifetiyle olduğu gibi satıldı orası. Seyitömer satıldıktan sonra ciddi anlamda... Bakın, 2013'te zaten 178'e düşüyor, 2014'te de dokuz aylık bilançoda da şu anda zarar gözüküyor. Yani, o, sosyal yardım vakıfları aracılığıyla fakirlere dağıtılan, o hazineden gelen parayı kâr-zarar hanesine sokmanız doğru değil, zaten kasa başka bir şeydir, kâr-zarar başka bir şeydir. Yani, fatura kesmeden siz onu vergilendirme içine sokamazsınız, bir.

İkincisi, o, fakirlere dağıtılan kömüre burada şimdi girmeyelim, zaten girsek çıkamayız, o iş çok çok ayrı bir şey. O iş, TKİ'nin yaptığı en büyük yanlışlardan bir tanesi. Bir de onunla ilgili özel kanun çıkartıldı. Zaten TKİ o 2 milyon ton kömürün büyük bir bölümünü yani 1 milyon 200 bin ton gibi kısmını zaten yine redevansçılarından, rüçhan hakkı sahibi olduğu yerlerden doğrudan teminle alıyor maalesef. Yani, TKİ onlardan kâr da etmiyor. Bakın o şeylere, daha geçmişteki yıllarda, o Seyitömeri alanlardan bir tanesinden 275 liraya kömür almış. Yani yerinde teslim ama onlar çok şey... Yani fakirlere dağıtılan yardım kömüründe bırak kâr etmeyi, o işte TKİ zarar bile ediyor o anlamda, Sayıştayın raporlarında var, her yıl eleştiri olarak gelmişti. Daha sonra, 2011'de özel kanun çıktı TKİ'ye, "TKİ rüçhan hakkı ve redevanslı sahalardan doğrudan teminle alım yapabilir." diye özel kanun çıkartıldı Kamu İhale Kanunu'nda böyle bir şey olmamasına rağmen. Yani, velhasıl, biz, aslında, tabii, Türkiye Kömür İşletmelerinin, Türkiye Taşkömürü İşletmelerinin bu anlamda yetkili ve sorumlu olması noktasında, bu işleyişin bir şekilde daha farklı bir sistematik hâle getirilmesi için mutlaka raporlara daha ayakları yere basan bir şeyler yazmalıyız. Burada zaten eksik gördüğümüz şeylerin tabii, gerekçelerini de biraz daha ayakları yere basan şeylere oturtabilirsek daha anlamlı olur diye ben bunları söylemek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Şimdi, Sakine Hanım'ın bir sorusu vardı ama... Fikri Bey bizim danışman arkadaşlarımız, TKİ'yi denetledikleri için, TKİ'den arkadaşlar olduğu için... Kurum adına konuşmaz ama sizin sorunuza...

Bir cevap verebilir misin Fikri Bey?

NESRİN ULEMA (İzmir) – KİT Komisyonunun konusu bu.

BAŞKAN – KİT Komisyonunun konusu ama Sakine Hanım'ın sorusuna ...

Fikri Bey, buyurun.

SAYIŞTAY TEMSİLCİSİ FİKRİ KÜÇÜKYILDIZ – Memnuniyetle ama onu bir araştırırım. Yani, TKİ'nin Soma AŞ'ye borcunun normalde olmaması lazım, öyle bir bilgi yok ama yine özel olarak araştırıp arz edeceğiz size.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, 28 Kasım 2014 Cuma akşamına kadar bu konulardaki görüşlerinizi Komisyonumuza iletmeniz hâlinde rapora tekrar ilavelere yapacağız bu çerçevede, ondan sonra da Meclis Başkanımıza 3 Aralıkta sunmayı planlıyoruz.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Erkan Ağabey, buyurun. Yavaş yavaş da kapatalım diye, söz yok diye şey yaptım ben.

Buyurun.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Yalnız, finalde bunun... Mesela, muhalefet şerhlerinin verilmesi vesaire... Şimdi, dün akşam Plan ve Bütçe Komisyonunda bütçe görüşmelerini tamamladık ve 9 Aralıkta da Genel Kurulda bütçe görüşülmeye başlanacağı için 3 Aralıkta biz muhalefet şerhlerimizi teslim edeceğiz Komisyona. Şimdi, hem bütçe muhalefet şerhiyle meşgulüz hem de bu çalışmayla. Şimdi, son ilavelerle birlikte bu süre oldukça yetersiz. Biz size -tabii, arkadaşların görüşleri de ne olur bilemem ama- 8 Aralık Pazartesi sabahı bunu verelim, hem cumartesi pazarlar da giriyor. Hafta sonları... Aşırı bir yoğunluk da var.

BAŞKAN – Çok açık konuşayım, bizim de amacımız şu: Tabii, bu olayın hassasiyeti nedeniyle bir an evvel verelim, bu bir.

İkincisi de bütçe görüşmeleri başlamadan önce bunu verelim belki... Bütçeden sonra mı gündeme alınır? Muhtemelen...

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) –Bütçeden sonra alınır.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Bütçeden sonra alınır, yani bütçeden önce alınma şansı sıfır.

BAŞKAN – O zaman şey yapalım biz...

Bu konuda esneyeceğiz Mustafa, şey yapacağız, danışman arkadaşlarımıza biraz daha şey yapacağız.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Aksi takdirde çok zorlanacağız yani....

BAŞKAN – Şimdi, 8'inde mi verelim diyorsunuz?

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Evet yani 8'inde verelim ki...

BAŞKAN – 28 Kasım yerine 8 Aralık. Yani, on gün daha mı şey olsun?

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Evet.

BAŞKAN – Olur, tamam, bence de o zaman...

TBMM
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : SOMA

Giriş :

Tarih : 26/11/2014

Stenograf :

Kayıt: SOMA.

Sayfa: 14

KOMİSYON UZMANI MUSTAFA BİÇER – 28 Kasım kadar biz son hâlini düzeltmeden sonra sizlere arz edeceğiz. Sizden beklentimiz, 3 Aralık kadar buna muhalefet şerhi ancak Komisyon takdir ederse, 8 Aralık tarihi son olarak... Meclis Başkanımız da...

BAŞKAN – Biz 28 Kasım da size en son hâliyle verelim, siz onun üzerine ek görüş, muhalefet, 8 Aralık kadar da öyle yapalım.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Tamam Başkanım, teşekkür ederiz, sağ olun.

BAŞKAN – Arkadaşlar, çok teşekkür ediyorum. Bundan sonra yine bir araya geleceğiz her vesileyle.

Toplantımızı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 12.37